

20220110 Zakelijk verslag gesprek inzake bestuurlijke oriëntatie gemeente Oostzaan.

Delegaties gemeente Waterland en Oostzaan (OZ).

Aanwezig: burgemeester Van der Weele, wethouder van Nieuwkerk en gemeentesecretaris Dijk van Waterland

Burgemeester Polak en gemeentesecretaris Vergouwe van Oostzaan

Burgemeester van Oostzaan opent het gesprek. Hij geeft een korte toelichting op het proces zoals dat doorlopen wordt in Oostzaan. De gemeente Oostzaan heeft besloten tot een oriëntatie op de bestuurlijke toekomst. Daarvoor is een bestuurlijke werkgroep ingesteld bestaande uit raadsleden. Deze werkgroep heeft gekeken naar mogelijke constructen. Deze constructen zijn met de uitnodiging voor dit gesprek meegestuurd. Het is een overzicht van alle mogelijke opties waarbij ervoor gekozen is om alle opties van heel breed naar smal te onderzoeken. Daarnaast heeft de bestuurlijke werkgroep criteria vastgesteld aan de hand waarvan gekeken wordt naar de verschillende opties. De vraag hoe buurgemeenten aankijken tegen de verschillende ambtelijke en bestuurlijke constructen is daar een onderdeel van. Tenslotte heeft er recent een enquête plaatsgevonden onder inwoners, bedrijven en verenigingen. Doel van deze enquête is om te kijken wat de Waarden zijn van Oostzaan, nu en in de toekomst. Deze waarden worden in ronde tafel gesprekken verder verkend. De uitkomsten van de enquêtes (en ronde tafel gesprekken) en de weging van de criteria (met daarbij de rapportage van de burgemeester waar de gevoelens van de buurgemeenten zijn gesondeerd) in relatie tot de longlist, leidt tot een rapportage, nog voor de verkiezingen, van de bestuurlijke werkgroep aan de raad. In die rapportage wordt een voorstel gedaan om te komen tot een shortlist, die nader onderzoek vergt. Het is de bedoeling dat na de verkiezingen de nieuwe raad daarin verdere richtinggevende keuzes maakt waarna ook nogmaals het gevoel van de inwoners en bedrijven gepeild zal worden.

De burgemeester meldt dat de gemeentesecretaris een zakelijk verslag zal maken, dat aan de voorkant zal worden gedeeld met de delegatie van Waterland, zodat er overeenstemming bestaat over dat wat met elkaar besproken is.

Op de vraag wat voor proces Waterland heeft doorlopen en wat de huidige politieke realiteit is ten aanzien van de samenwerking in de regio en de toekomstplannen van Waterland schetst wethouder Van Nieuwkerk het volgende beeld.

In de afgelopen periode heeft Waterland een proces van bestuurlijke oriëntatie doorlopen. Dit proces heeft binnen 2 jaar tot een bestuurlijke conclusie geleid. Het proces is zoveel mogelijk objectief ingestoken met ondersteuning van de Argumentenfabriek. Alle varianten met voor- en nadelen zijn in beeld gebracht, ook vanuit het perspectief van bijvoorbeeld de gemeenschappelijke regelingen. Daarna zijn in alle 8 de kernen gesprekken gevoerd. De optelsom van dit geheel was de basis voor een voorstel. Wat opviel was de lage opkomst bij participatiebijeenkomsten met de inwoners. Het beeld is dat voor- en tegenstanders van een bestuurlijke fusie, gemeentebreed ongeveer gelijk was. De doorslag lag dus primair bij de verhouding van stemmen in de gemeenteraad.

Vanuit het college werden 2 varianten gezien: voorkeur was een fusie met Edam-Volendam en Landsmeer. Alternatief was zelfstandig blijven maar dan moet er stevig worden geïnvesteerd in ICT en personeel. De raad heeft 2 jaar geleden gekozen voor zelfstandigheid, met een kleine meerderheid. Inmiddels is de reorganisatie uitgevoerd en is de organisatie versterkt. Dat is de huidige stand van zaken.

Indertijd was er in Oostzaan en Wormerland geen momentum om een reactie te geven op een scenario voor verdere samenwerking of fusie.

In Waterland was een meerderheid van de raad voor behoud van zelfstandigheid. Deze verdeling is niet veranderd. De minderheid in de Waterlandse gemeenteraad zag de bestuurlijke fusie als voorwaarde voor een sterker functionerende organisatie om zo de samenleving meer te kunnen bieden.

Burgemeester Van der Weele voegt eraan toe dat de afgelopen 2 jaar hard gewerkt is aan het versterken van de organisatie. Er is een strakkere regie op prioriteiten. Direct na het besluit van de raad in 2020 was er een uitstroom van medewerkers. Vacatures die nu ontstaan worden ingevuld, behalve in het ruimtelijk domein blijken vacatures moeilijk in te vullen.

De raad heeft wel aangegeven op een aantal inhoudelijke thema's te willen samenwerken zonder aan autonomie in te boeten. Waterland heeft ervoor gekozen een regisserende netwerkgemeente te zijn. De raad ziet mogelijkheden voor ambtelijke samenwerking op vlakken als bijvoorbeeld ICT en uitvoering participatiewet. Waterland wil graag vanuit de inhoud zoeken naar verdere inhoudelijke samenwerking.

Burgemeester Van der Weele geeft aan dat als je kiest voor zelfstandigheid, de gemeente dan moet kiezen voor een regie- of netwerkgemeente omdat samenwerking zeker voor kleine gemeenten noodzakelijk is. Het college staat op het standpunt dat er gekozen is voor zelfstandigheid. We gaan daar een succes van maken. Tegelijkertijd is de gemeente zich bewust van de oproep van de commissaris van de koning: sluit je ogen niet voor wat er gebeurt bij de burens want dat heeft een direct effect op de kracht van je zelfstandigheid. De keuzes van de omgeving zijn daarin mede bepalend. De indruk is dat (een deel van) de raad dit wel herkent.

Ambtelijke samenwerking

Een ambtelijke fusie is voor Waterland niet een optie die te onderzoeken is. Een ambtelijke fusie moet je alleen doen als je de keuze maakt om daadwerkelijk te gaan fuseren (dus met een stip op de horizon). Het is niet aan Waterland te zeggen wat Oostzaan moet doen, maar als je kiest voor zelfstandigheid, dan moet je de samenwerking (in een netwerk- of regiegemeente) zoeken. Samenwerking op inhoudelijke onderwerpen is wat betreft Waterland een te bespreken optie. Wat Waterland belangrijk vindt is dat de gemeente eigen keuzes kan blijven maken. Of je de gemeente dan als netwerk- of regiegemeente organiseert, maakt dan niet zoveel uit. Waterland maakt de keuze voor samenwerking om de eigen bestuurskracht te versterken.

Bestuurlijke fusie

Met betrekking tot de bestuurlijke opties worden door Waterland de volgende opmerkingen gemaakt. Als Oostzaan ervoor zou kiezen om op te gaan in de gemeente Zaanstad dan is dat uiteraard aan Oostzaan. Het heeft wel consequenties voor Waterland. Dat geldt nog meer nadrukkelijk als ook Wormerland richting Zaanstad zou gaan. Een keuze voor Amsterdam heeft consequenties voor het hele gebied Zaanstreek-Waterland. De regio wordt dan wel heel klein en dat kan leiden tot een verminderde bestuurskracht.

Een fusie van Oostzaan en Wormerland raakt Waterland niet direct. Een fusie tussen Oostzaan en Landsmeer kan wel effect hebben voor Waterland. Datzelfde geldt als Oostzaan, Wormerland en Landsmeer samen zouden gaan. Bij elke variant is er kans op restproblematiek.

Echter op dit moment is een bestuurlijke fusie voor Waterland geen optie. De oriëntatie van de verschillende kernen van Waterland is verschillend. Dat geldt ook voor de politieke oriëntatie. Een deel is meer gericht op Edam-Volendam een ander deel juist weer niet.

De delegatie van Waterland geeft aan dat het goed is dat Oostzaan zijn eigen keuzes maakt, maar geeft ook aan dat deze keuzes altijd consequenties hebben voor andere gemeenten. Wat Waterland dan gaat doen, is vanuit het perspectief van de raad bezien nog onzeker.

Vervolgproces

De burgemeester van Oostzaan schetst het vervolg:

Vanuit de longlist gaat gekomen worden tot een document waarin een shortlist is opgenomen. Ingrediënten daarvoor zijn de uitkomsten van de enquêtes, de ronde tafel gesprekken, de weging van de criteria, maar ook de uitkomsten van de gesprekken met de buurgemeenten. Het idee is dat een nieuwe raad richting gevend een aantal scenario's benoemd die nader onderzocht moeten worden op haalbaarheid. Uiteindelijk moet dat leiden tot een eindscenario. Bij dat uitwerken worden wat betreft de burgemeester de inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties van Oostzaan ook nauw betrokken. Het proces ligt voor dit moment vast tot aan de komst van een nieuwe raad, dus zekerheid is er hierover nog niet te geven.

De collegedelegatie geeft aan dat bovenstaande de weerslag is van de gevoelens van het college. De gemeenteraad van Waterland heeft zich twee jaar geleden uitgesproken over de bestuurlijke toekomst. Als het gaat om ambtelijke samenwerking is het standpunt van de raad van Waterland eenduidig. Geen ambtelijke fusie, wel ambtelijk samenwerken.

Verslag opgemaakt door A.W. Vergouwe, gemeentesecretaris a.i. Oostzaan

Dit verslag is door beide delegaties vastgesteld. Daarmee kan het worden gebruikt bij de rapportage van de burgemeester van OZ aan de bestuurlijke stuurgroep (ter voorbereiding op de notitie die wordt aangeboden aan de raad van OZ).